

DICTAMEN JURÍDIC ELABORAT PER L'ILLUSTRE COL·LEGI

D'ADVOCATS DE VIC, SOBRE L'IDIOMA CATALÀ

A LES ESCOLES DE CATALUNYA

I. La publicació de la Llei del 4 d'agost de 1970 (Butlletí Oficial de l'Estat de 5-7 d'agost) facilita molt la resposta a les preguntes que ens ha adreçat la Delegació Comarcal de Vic d'Omnium Cultural.

L'esmentada Llei en la seva disposició 4.ª, pràcticament deixa sense efecte totes les regles de dret fins llavors vigents en tot allò que s'oposin a la nova legislació. Això ens estalvia una investigació feixuga i mai no segura respecte de la norma existent abans de l'agost de 1970.

Cal, doncs, estudiar únicament la nova Llei i treure'n les conseqüències oportunes a la qüestió proposada.

II. Per començar, i com a principi regulador que inspira tota Llei, hem d'esmentar que en el títol preliminar es diu que: «Son fines de la educación en todos sus niveles y modalidades... 3.º La incorporación de las peculiaridades regionales que enriquecen la unidad y el patriotismo cultural de España».

Tenim, doncs, com a un dels fins principals de l'educació, la incorporació de les peculiaritats regionals. Quines són? Diverses, però ningú no podrà negar que davant de totes, hi ha l'idioma català parlat per alguns milions de persones. Per tant, una de les finalitats de l'educació a Espanya, és la incorporació de l'idioma català al patrimoni cultural.

Aquesta idea de l'enriquiment del patrimoni a base de les varietats regionals, és totalment contrària a la que fins ara hem vist imperar i que encara existeix en moltes mentalitats, però també és veritat que el bon criteri es va imposant allà on el problema s'examina amb serenitat i d'acord amb els principis pedagògics universalment acceptats.

Als termes de la Llei ja esmentats, podríem afegir els del Tribunal Suprem d'Espanya, que en una Sentència de 23 de febrer de 1971 (Sala Penal) diu que «el sentido regionalista exaltador de la unidad dentro de la variedad no es reprochable sino incluso defendible en lo cultural y en lo político, por no lesionar, sino posiblemente beneficiar la seguridad e intereses del Estado».

III. És evident que d'aquest principi exposat tan vagament, no podríem treure'n derivacions pràctiques, però la Llei va més endavant i concreta les aplicacions de la norma general.

Destinades aquestes notes als mestres, ens hem de limitar al que afecta als nivells pre-escolars i d'Educació General Bàsica, que segons la nova Llei aniran a càrrec dels mestres.

L'article 14 ens diu en el seu núm. 1 que: «La educación pre-escolar comprende juegos, actividades del lenguaje, incluso, en su caso, de la lengua nativa».

Per tant ja des del primer nivell, els mestres a Catalunya, no solament poden, sinó que tenen el deure de dedicar activitats escolars a l'idioma català, que és el nadiu

Quina mena d'activitats, no les detalla la Llei, però és el mestre qui les ha de saber. Però no serà inútil dir que han de consistir a ensenyar els elements del nostre idioma: lèxic, sintaxi, fonètica, etc., com a preparació del grau superior, comprès en l'Educació General Bàsica.

IV. En aquest segon nivell es torna sobre el mateix tema. En l'article 17 es diu: «Las áreas de actividades educativas de este nivel comprenden: el dominio del lenguaje mediante el estudio de la lengua nacional, el aprendizaje de una lengua extranjera y el cultivo, en su caso, de la lengua nativa».

Cal observar que en els dos nivells es parla de «en su caso», frase que indubtablement vol dir, en el cas que l'escola sigui en un lloc on es parla una llengua que no sigui la castellana.

Resulta, doncs, ben clar, que a Catalunya l'activitat educativa en aquest segon nivell, exigeix el **conreu** de la llengua catalana.

L'expressió conreu, comporta la no exclusió de cap activitat de les normalment emprades per aprendre un idioma.

Les perspectives que en aquest nivell tenen els mestres, són pràcticament il·limitades i mai no podrà ésser objecte de censura administrativa a causa de les dites activitats. Naturalment que el temps que dediqui a aquest conreu ha d'ésser proporcional al que dediqui a l'estudi de la llengua castellana i d'un idioma estranger. Però cal fixar-se que quan parla de la llengua nativa, estableix el seu conreu, terme de molta més extensió i significat.

El subjecte passiu d'aquest conreu és la ment dels escolars i el subjecte actiu és el mestre. Aquest ha de sembrar, adobar, regar, treure les males herbes i obtenir en fi, els fruits normals de tot cultiu. En el nostre cas, el fruit ha d'ésser el coneixement perfecte de l'idioma català, tant en la seva expressió oral, com en l'escripta.

V. Hem dit ja abans, i ara ho refermem, que no es tracta de les facultats que tenen els mestres en l'ordre a l'ensenyament del català, sinó dels seus deures, perquè aquesta activitat és una de les tantes que constitueixen els deures dels educadors.

Hem de recordar que la Llei a l'article 104, diu que són deures dels educadors: «a) Cumplir las disposiciones sobre la enseñanza», i és evident que les incomplirà el mestre que, en una escola de Catalunya, no s'ocupés d'aquestes activitats en els dos nivells que els han estat encomanats.

VI. No voldríem tancar aquestes notes sense advertir que el que representa un deure per el mestre, es converteix en un dret per a l'estudiant, i per tant aquest, adés directament, adés per mitjà de la seva representació legal (pares o tutors), pot exigir que s'acompleixin aquelles normes abans esmentades. Hi ha a la Llei un títol dedicat als deures i drets dels estudiants i un d'ells és (art. 125) rebre l'orientació educativa.

L'escola catalana on el mestre no dediqui un temps proporcionat a l'ensenyament del català, serà una escola deficient i els escolars i els pares poden instar la correcció d'aital deficiència.

VII. Cal examinar el problema de l'ensenyament de matèries que no siguin l'idioma català. Pot fer-se en català? La Llei no toca aquest punt, i per tant, resta la qüestió sense solució concreta que pugui ser esmentada. Resta clar, però, que la Llei no prohibeix l'ensenyament en català, i per tant, en fer-ho, el mestre no la infringeix.

De tota manera cal tenir en compte dues observacions. Hi haurà casos en què no és possible ensenyar cap matèria als escolars si no és en català. Perquè si els escolars no entenen cap altre idioma, com se'ls pot ensenyar una matèria en un idioma desconegut?

Per altra part, el cultiu del català es pot fer perfectament ensenyant altres assignatures, i per tant, no es pot qualificar de «fora llei» l'ensenyament en català de qualsevol matèria.

En aquest problema hi han de jugar molt els criteris pedagògics, en el sentit que allò que cal, és utilitzar els mitjans més idonis, els que faciliten més l'ensenyament, els que exigeixen menys esforç per part dels escolars.

És molt possible que en nombrosos casos, s'hagi de fer forçosament les explicacions orals en català, encara que els textos siguin en castellà.

Conclusions:

1. Els mestres a Catalunya han d'ensenyar el català, tant en el nivell pre-escolar com en el de l'Educació General Bàsica.
2. Els alumnes i llurs representants legals en son cas, poden exigir als mestres l'acompliment del deure abans esmentat.
3. Les altres matèries pròpies dels dos nivells poden explicar-se en català, tant per facilitar l'aprenentatge dels alumnes, com per realitzar una activitat de conreu del català establerta per la Llei.

Vic, 12 de febrer de 1972.

EL DEGÀ: (signat) Joan ANGLADA.